

УДК 637.12.05:636.237.1

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.107.30>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА У СТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ

Панкєєв С.П. – к.с.-г.н., доцент,

Херсонський державний аграрний університет

У статті викладено матеріал з актуальних питань розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства, пріоритетних питань забезпечення якісною яловичиною за раціональними нормами харчування; розвитку м'ясного скотарства в передових країнах світу. Серед найефективніших заходів вирішення цієї проблеми створення галузі м'ясного скотарства в сучасних умовах на основі використання південної м'ясної породи.

Ключові слова: спеціалізоване м'ясне скотарство, південна м'ясна порода, яловичина, раціональні норми харчування.

Панкєєв С.П. Перспективи розвитку м'ясного скотарства в Степній зоні України

В статті изложено материал по актуальным вопросам развития отрасли специализированного мясного скотоводства, приоритетным вопросам обеспечения качественной говядиной по рациональным нормам питания; развития мясного скотоводства в передовых странах мира. Эффективным путем решения этой проблемы является создание отрасли мясного скотоводства в современных условиях на основе использования южной мясной породы.

Ключевые слова: специализированное мясное скотоводство, южная мясная порода, говядина, рациональные нормы питания.

Pankeev S.P. Prospects for the development of beef cattle in the steppe zone of Ukraine

The article presents material on topical issues of the development of the industry of specialized beef cattle, priority issues of providing quality beef on rational nutritional standards; development of beef cattle in the advanced countries of the world, effective measures to solve this problem is the creation of the industry of beef cattle, the creation of the industry of beef cattle in modern conditions through the use of southern beef breed.

Key words: specialized meat cattle breeding, southern meat breed, beef, rational norms of nutrition.

Постановка проблеми. Інтеграція України до світового економічного співтовариства, вступ до Світової організації торгівлі (далі – СОТ) та інших світових організацій потребує значної інтенсифікації агропромислового виробництва, підвищення його рентабельності та конкурентоспроможності на світових ринках. Створення галузі м'ясного скотарства – один із головних напрямів розвитку агропромислового комплексу для забезпечення виробництва м'яса та м'ясопродуктів. У Росії й інших країнах це проблема державних пріоритетів не лише економічного, а й політичного значення, оскільки її вирішення гарантує продовольчу безпеку держави

В Україні на людину на рік виробляється 13,9 кг яловичини, а споживається 11,4 кг (63 місце у світі), що становить 58,5% фізіологічного мінімуму, або 34,1% (33,4 кг) раціональної норми.

М'ясне скотарство Сполучених Штатів Америки (далі – США), Канади, Нової Зеландії, Аргентини й інших країн є провідною галуззю і забезпечує оптимальне співвідношення виробництва молока і яловичини, базується на цілорічному пасовищному утриманні за мінімальних витрат праці, коштів і матеріальних ресурсів. У європейських країнах також спостерігається збільшення чисельності м'ясних корів [3, с. 33–34].

Виклад основного матеріалу дослідження. Світові тенденції розвитку постіндустріального суспільства свідчать про те, що ріст чисельності населення на планеті перевищує рівень виробництва продуктів харчування. Тому і продуктів, особливо білка, на даний час уже не вистачає для забезпечення населення за фізіологічно обґрунтованими нормами. Така ситуація є критичною, оскільки лише забезпечення людей достатньою кількістю повноцінних продуктів, особливо білком, підтримує стан здоров'я, сприяє довголіттю, розвитку інтелектуального та творчий потенціал, продуктивність праці.

Одним з найактуальніших та найефективніших заходів вирішення цієї проблеми є створення галузі м'ясного скотарства, яка забезпечує отримання найбільш повноцінних продуктів як за енергетичною цінністю, так і за вмістом білка.

І хоча на даний час виробництво яловичини у країнах Європи є високозатратним, у країнах-донорах світових ринків м'яса (Аргентина, Бразилія, Канада, США, Австралія, Нова Зеландія) і в Україні витрати на виробництво яловичини найбільш низькі у світі. Міжнародне порівняння систем вирощування худоби та виробництва яловичини свідчить про те, що найменші витрати несуть ті країни, які розвивають галузь м'ясного скотарства за пасовищною технологією шляхом нагулу, а плата за землю відносно невисока [2, с. 40–43].

На даний час у Степовій зоні країни створені об'єктивні умови для розвитку галузі м'ясного скотарства. Унаслідок енергетичної кризи з обробітку виведені значні площі орних земель, які зконцентровані у прибережних зонах Чорного й Азовського морів, заплавах річок Дніпра, Дністра, Дунаю, Південного Бугу. Значні площі природних пасовищ є в зоні Донецького кряжу та Кримських гір. Усі ці площі можна використовувати як природні пасовища для вирощування м'ясної худоби і виробництва яловичини.

Створені генотипи м'ясної худоби з використанням кращих м'ясних порід світового генофонду та міжвидової гібридизації з кубинським зебу браман (південна м'ясна порода з її внутрішньопородними селекційними формуваннями). У степовій зоні розводиться також м'ясна худоба інших порід вітчизняної та закордонної селекції (українська м'ясна, поліська м'ясна зі знам'янським типом, абердин-ангуська, лімузинська, світла аквітанська породи), які можуть використовуватися для чистопородного розведення, а також у промисловому схрещуванні з низькопродуктивними коровами молочних та м'ясних порід для збільшення виробництва яловичини.

Значну цінність в генофонді м'ясних порід Степової зони становить сіра українська порода, яка має високу адаптаційну здатність до екологічних умов зони, стійкість до захворювань, а також високу м'ясну продуктивність і відтворну здатність. Хоча на даний час її стан і чисельність мають категорію FAO та EAAP – «генофондний об'єкт, який перебуває на грані зникнення», її варто залучати до виробництва яловичини шляхом збереження генофонду та збільшення чисельності поголів'я.

Під час створення галузі м'ясного скотарства необхідно використовувати значне поголів'я бугаїв, яке отримується в молочному скотарстві і може бути відгодованим для виробництва яловичини.

Отже, на даний час у Степовій зоні України є об'єктивні умови для створення і розвитку галузі м'ясного скотарства, виробництва яловичини і перетворення аграрного сектору зони на надійного виробника і гарантованого постачальника цієї продукції не лише на ринки зони, а і за її межі, зокрема на іноземні ринки.

Степова зона України має об'єктивні умови для розвитку галузі м'ясного скотарства на засадах органічного агровиробництва і виробництва екологічно чистої яловичини.

Ведення аграрного виробництва в Україні в останні 50–60 років супроводжувалося високою розораністю земель, яка у Степовій зоні досягла 96% і зумовила деградацію навколишнього природного середовища, надмірне забруднення поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря і земель.

Виходом із цієї критичної ситуації є розвиток органічного виробництва, ведення альтернативного тваринницького бізнесу з метою отримання екологічно чистих, безпечних і корисних для людини м'ясопродуктів, виробництво яких не завдає шкоди навколишньому середовищу і забезпечує благополуччя тварин.

Інтеграція України у світову систему торгівлі поставила державу перед необхідністю започаткування програми «Розвиток органічного ринку та сертифікація в органічному сільському господарстві». Основним завданням цієї програми є побудова національного ринку органічних продуктів в Україні; налагодження експортно-імпорتنих зв'язків та інтеграція в міжнародний ринок органічних продуктів; заснування українського незалежного, акредитованого за міжнародними стандартами органу із сертифікації органічного виробництва [30].

Накопичений закордонний досвід ведення органічного виробництва свідчить про те, що тваринництво є фундаментом організації аграрного органічного виробництва, оскільки воно забезпечує землі необхідними органічними та поживними речовинами, сприяє розвитку сталого аграрного виробництва.

Під час реалізації цієї програми особливо великого значення набуває вибір порід і здатність тварин адаптуватися до місцевих умов. Система створення поголів'я для органічного виробництва має бути націлена на повне виконання виробничих циклів органічними методами. Це сприятиме збільшенню генофонду тварин для органічного виробництва, підвищенню рівня самозабезпечення та розвитку даного сектору виробництва [1, с. 4–12].

Розведення південної м'ясної породи та її внутрішньопородних селекційних формуваль для організації галузі м'ясного скотарства, використання генофонду породи для створення високопродуктивних стад гібридної м'ясної худоби довели високу господарську, біологічну й економічну ефективність селекційних досягнень.

Але, крім економічного, досягається значний екологічний ефект від використання селекційного досягнення.

Переваги розведення південної м'ясної породи у Степовій зоні України перед імпортними та вітчизняними породами м'ясної худоби полягають у такому:

1. Високий рівень адаптації до екологічних умов зони, систем кормовиробництва та хімічного складу кормів польового кормовиробництва і природних пасовищ, унаслідок чого у тварин відсутній період акліматизації й адаптації.

2. Низька матеріало- та енергоємність технології розведення, вирощування та відгодівлі тварин. У зв'язку з високою стійкістю до високих та низьких температур тварини не потребують капітальних приміщень і енергомісткого обладнання. Тварини можуть утримуватися на пасовищах протягом 270–300 днів. Витрати на утримання, розведення тварин і отримання яловичини в 10–15 разів нижчі, ніж у молочному скотарстві.

3. Отримання високих приростів живої маси за максимального використання пасовищних, грубих і соковитих кормів та мінімального використання концентрованих кормів (18–20% поживності раціону).

4. Стійкість тварин породи до найбільш небезпечних зоонозних захворювань, що завдають збитків тваринництву і становлять небезпеку для людей і навколишнього середовища (бруцельоз, лейкоз, кровопаразитарні хвороби й ін.), а молодняку – до захворювань органів дихання та травлення.

5. Розведення тварин південної м'ясної породи:

- забезпечує обслуговуючий персонал та інших працівників господарства від зараження небезпечними зоонозами;

– забезпечує території розведення худоби від зараження збудниками небезпечних зоонозів (території ферм, тваринницькі приміщення, пасовища, скотопрогони, місця водопою тощо);

– гарантує отримання безпечної продукції (яловичина, шкіри, субпродукти);

– забезпечує економію коштів і матеріальних заходів, а також попередження збитків від падежу молодняка та бракування через захворювання.

Степова зона України – це найбільша екологічна зона держави за площею та чисельністю населення. Тут розміщені найбільші промислові підприємства, які формують економічний потенціал держави. Тому проблема виробництва продуктів харчування, особливо м'яса, тут надзвичайно актуальна.

Для її реалізації в зоні є об'єктивні умови, і найголовніше, створені генотипи м'ясної худоби, які за рівнем продуктивності не поступаються кращим породам м'ясної худоби світової селекції, а за пристосованістю до екологічних умов зони та стійкістю до захворювань значно перевищують їх. Розведення худоби південної м'ясної породи за державної підтримки забезпечить виробництво високоякісної яловичини, створить базу імпортозамінюючих генетичних ресурсів (племінні бугаї, телиці, сперма, ембріони).

Використання генотипів південної м'ясної породи – реальний шлях до створення галузі м'ясного скотарства на засадах органічного агровиробництва, виробництва екологічно чистої продукції, інтеграції України в міжнародний ринок органічних сільськогосподарських продуктів.

Висновки і пропозиції. Створення галузі м'ясного скотарства в сучасних умовах – комплексне завдання, яке базується на досягненнях сучасної та класичної науки і передбачає:

1. Інноваційний шлях розвитку галузі з використанням інноваційних продуктів (нових високопродуктивних порід, типів, ліній м'ясної худоби, технологій утримання тварин та виробництва продукції), отримання інноваційної продукції (яловичина, генетичні ресурси й ін.), які забезпечать високий рівень капіталізації, комерціалізації й інноваційного бізнесу, тобто отримання високого прибутку завдяки використанню інноваційного продукту.

2. Наявність основних засобів виробництва (земля, м'ясна худоба, племінна база, будівлі тощо).

3. Кадрове забезпечення.

4. Спеціалізований науковий потенціал.

5. Застосування сучасної біотехнології відтворення з використанням штучного осіменіння та трансплантації ембріонів.

6. Власну спеціалізовану переробну промисловість.

7. Розгалужену інфраструктуру галузі.

8. Оцінку ринків збуту та конкуренції на ринках м'ясних ресурсів.

9. Маркетингові дослідження основних каналів реалізації продукції (яловичина) і племінних ресурсів для забезпечення високого економічного ефекту від інноваційного бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Методологічні основи створення високопродуктивного типу м'ясної худоби на основі міжвидової гібридизації / В.І. Вороненко та ін. *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. 2008. Вип. 1. С. 4–12.

2. Вороненко В.І., Омельченко Л.О. Створення типу м'ясної худоби на основі міжвидової гібридизації. *Вісник аграрної науки*. 2008. № 1. С. 40–43.

3. Гузев І.В., Петренко І.П. Рівень виробництва і споживання м'яса в країнах світу. *Вісник аграрної науки*. 2007. № 3. С. 34–39.